

Національна академія педагогічних наук України
Інститут обдарованої дитини НАПН України
Національний центр «Мала академія наук України»

МАТЕРІАЛИ
Науково-практичного онлайн-семінару
**«ОБДАРОВАНІСТЬ:
МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ
ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ»**
22–26 травня 2025 року

Київ
2025

О-13 Обдарованість: методи діагностики та шляхи розвитку : матеріали науково-практичного онлайн-семінару (Київ, 22–26 травня 2025 року). / Упоряд. М. Ю. Мельник, В. М. Шульга. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2025. – 1000 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників науково-практичного онлайн-семінару «Обдарованість: методи діагностики та шляхи розвитку», у яких учасники досліджують проблеми і перспективи ідентифікації та розвитку обдарованості дітей і молоді в умовах воєнного стану, здійснюють пошук шляхів ефективних методів виявлення обдарованості, висвітлюють досвід впровадження інноваційних технологій та організаційних рішень, що сприяє реалізації потенціалу обдарованої особистості.

Тематика публікацій:

- Сучасні підходи і тенденції педагогічної та психологічної діагностики обдарованості
- Діагностика чинників розвитку обдарованої особистості в умовах воєнного стану
- Інформаційно-комунікаційні технології в діагностиці, моніторингу та супроводі розвитку обдарованої особистості
- Організація освітнього середовища для підтримки та розвитку обдарованості в умовах війни

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників освітніх закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 376-056.45

ЗМІСТ

Похил Л. Д. Супровід учнівського самоврядування в закладі як один із напрямів роботи практичного психолога з обдарованою молоддю в умовах війни.....	679
Пранова О. М. Із досвіду роботи Середино-Будського ліцею № 2 з обдарованими учнями в умовах війни.....	689
Прибора Н. А., Богатиренко В. А., Шалієвська О. В. Шляхи розвитку обдарованості в хімії.....	697
Прибора О. В., Прибора А. О., Ребікова В. Ю. Розвиток природничо-математичної обдарованості у дітей з особливими освітніми потребами	702
Присяжнюк Ю. П., Коротун Л. В. Розвиток обдарованої особистості сучасного гімназиста в контексті завдань оптимізації діагностики та педагогічного супроводу.....	705
Приходнюк В. В., Горборуков В. В., Довга М. І. Когнітивні інформаційні технології як інструмент системного супроводу розвитку обдарованих особистостей у позашкільній освіті	713
Приходько А. Б. Соціально-психологічна підтримка обдарованої особистості в складних умовах сьогодення.....	716
Просіна О. В. Edtech-підходи в підтримці індивідуального потенціалу дитини: можливості застосування «Вивчаю – не чекаю»	722
Проскура О. І. Освітня рефлексія і штучний інтелект: від нерозкритих талантів до світу нових можливостей.....	728
Пузенко А. Я. Методи діагностики та практичний підхід вчителя до вияву обдарованої дитини серед учнів	739
Пуленко І. І. Філософський компонент у системі розвитку обдарованості студентів в умовах війни	747
Редькіна Г. М., Нагорний Д. В. Обдарованість як системна властивість суб'єкта праці.....	749
Романюк С. О. Створення освітнього середовища для підтримки та розвитку обдарованих учнів на уроках географії в умовах воєнного стану	760
Саханенко С. В. STEM-освіта на уроках суспільно-гуманітарного циклу як чинник розвитку обдарованої особистості	766
Свінцицька Н. М. Потенційні можливості інформатичної освітньої галузі в напрямі діагностики та розвитку обдарованості учнів НУШ.....	776
Сива О. М., Підгородецька І. М., Марчук О. М. Цифрові стратегії підтримки та розвитку обдарованої особистості: інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у сучасну освітню парадигму.....	780
Сидорук Н. Є. Психологічний супровід обдарованих дітей.....	782
Сиротенко С. М. Особливості роботи з художньо обдарованими дітьми в умовах війни.....	788

Присяжнюк Ю. П.,
*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії України,
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького,
yu-prysyazhnyuk@ukr.net*

Коротун Л. В.,
*заступник директора з НВР
Черкаської гімназії №31 Черкаської міської ради,
klv3791@gmail.com*

РОЗВИТОК ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ГІМНАЗИСТА В КОНТЕКСТІ ЗАВДАНЬ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ

Проблематика розвитку обдарованих учнів (гімназистів) не є новою, як, до речі, і історіографія діагностики та педагогічного супроводу їхнього навчання. Її інноваційність продиктована децю іншим – різкими змінами в суспільстві, що помітно торкаються освіти. Аналіз численної літератури та особистого досвіду дають авторам підстави вважати: 1) універсальних оцінок та порад у цій царині запропонувати досить складно; 2) обдарована молодь – це не якась «абстрактна» соціальна дійсність, що випадково дісталася конкретному вчителю; творення та використання особливих технологій навчання здібних учнів – то лише перша фаза його діяльності. Крім того, якщо у 1990-х – 2010-х рр. розвиток обдарованих учнів мав ознаки ексклюзивності, то в умовах нової хвилі глобалізації, цифрової революції, можливостей штучного інтелекту така

форма роботи стає нормою. На думку авторів, ці обставини потребують як вдосконалення нормативно-правового забезпечення освітнього процесу, так і вироблення нових норм професійної етики.

Ключові слова: педагогічна діяльність, суб'єкти освітнього процесу, індивідуальна траєкторія навчання, гімназист, діагностика, досвід, кревність.

The problem of the development of gifted students (grammar school students) is not new, as, by the way, the historiography of diagnostics and pedagogical support of their education are. Its innovativeness is dictated by something else – by sharp changes in the society, which noticeably affect education. Analysis of numerous literature and personal experience gives the authors reason to believe: 1) it is quite difficult to offer universal assessment and advice in the area; 2) gifted youth is not some abstract «social reality» that was accidentally discovered by a teacher; the creation and use of special teaching technologies for gifted students is only the first phase of their work. In addition, if in the 1990s – 2010s the development of gifted students had signs of exclusivity, these days this form of work is becoming the norm due to the globalization, the digital revolution and the capabilities of artificial intelligence. According to the authors, these resources require both the improvement of the regulatory and legal support of the educational process and the development of new norms of professional ethics.

Keywords: pedagogical activity, subjects of the educational process, individual learning trajectory, grammar school student, diagnostics, experience, creativity.

Розвиток обдарованої особистості – уже тривалий час чи не ключове завдання освітян. І не випадково, адже саме в шкільному віці підлітки здатні ставати тими, кому судилося вже в недалекому майбутньому бути рушієм економічного, культурного, можливо наукового поступу суспільства, відповідно – суб'єктом персонального самоствердження.

У Черкаській гімназії №31, досвід колективу якої ми спробували узагальнити, створено належні умови для виявлення, підтримки та розвитку здібностей учнів. Вважаємо, що на сьогодні це є головним напрямом освітнього процесу в закладі освіти, що кореспондується з кращими традиціями української освітньої системи загалом.

Традиції ці давні, представлені напрацюваннями численних учителів-практиків і навіть цілих педагогічних шкіл. Власне тому з цієї маси умовно передового педагогічного досвіду нам доводиться вибирати якісь окремі випадки. Одним із таких є спадщина видатного українського педагога Григорія Ващенка. Довгий час замовчуваний в Україні (ширше – на так званому «постсоветському просторі») він лише віднедавна «повернувся до нас своїми ідеалами, своїми книгами» [1, 5]. Претендуючи в такий спосіб на певний історіографічний огляд заявленої проблеми, наголосимо, що над усе Г. Ващенко ставив «дві найголовніші цінності – Бог і Україна» [1, 5]. На наш погляд, ці

сакральні цінності небезпідставно посідають чільне місце в українській та світовій педагогічній класиці, кажучи предметніше, є «сьогоднішнім стягом нашої... педагогічної думки» [2, 2]. Спираючись на творчий доробок педагога-новатора, сформулюємо думку, що царина педагогіки, як ніяка інша, надто коли йдеться про формування виховного ідеалу, а синхронно – виявлення виховного потенціалу окремих навчальних дисциплін, сьогодні потребує ціннісної (пере)орієнтації. Утім, словами самого Г. Ващенка, «ідеал людини – це те найкраще, що створив народ у розумінні властивостей людської особистості та її призначення» [3, 11]. Торкаючись цих ідей, ми звертаємо погляд не стільки в минуле, як на наше сьогодні, десь – на недалеке майбутнє, апелюємо до сучасних поколінь українців, їхньої національної та громадянської зрілості. Загалом у різний час проблематикою розвитку обдарованої особистості учня займалися багато дослідників. Із тих, чії праці потрапили у фокус нашого пізнавального пошуку, – К. Андросович, В. Войтко, О. Ворощук, М. Гальченко, С. Гончаренко, А. Капська, О. Ковальова, О. Кульчицька, Л. Липова, О. Матюшкін, В. Моляко, Л. Найдьонова, О. Сухий, Б. Теплов, Л. Ткаченко, О. Шевчишена, В. Шульга, Т. Юрченко.

Варто зазначити, що найкращий ефект розвитку обдарованої особистості гімназиста забезпечує поєднання «практичних аспектів застосування інтерактивних засобів для забезпечення психолого-педагогічної підтримки соціалізації обдарованих учнів» з особистим досвідом педагога [4].

Першим і надзвичайно важливим етапом почесної місії розвитку обдарованої особистості сучасного учня гімназії є, вочевидь, виявлення здібних, та так чи так мотивованих до опанування знаннями (отримання / набуття компетентностей) дітей. На цьому етапі діагностика здійснюється за допомогою психолого-педагогічних методик, тестів креативності й інтелекту, спостережень [5]. Проте, як і в будь-якій творчості, ризиків тут вистачає. Одна з таких пасток – небажана формалізація самого процесу, який ми, натомість, зовсім не випадково зараховуємо до «творчих». Річ у тім, що в цьому випадку шаблонність, до якої зазвичай тяжіють практичні виконавці такої почесної місії, не є бажаною. Прикладом подібної банальності може слугувати відносно нещодавній (на початку 1990-х рр.) процес виникнення шкіл зі спеціалізованими класами навчання, гімназій, ліцеїв. Із власного досвіду автори можуть засвідчити, з одного боку, перехід до набагато продуктивніших методик навчання тоді відбувався саме завдяки запровадження попередньої «селекційної» роботи (як одного з чинників позитивних змін), з іншого, помітною була половинчастість такого реформування, позаяк ця робота виявилася призупиненою (насамперед через щойно згадану шаблонність

мислення) на рівні практичної реалізації задуманого. Кажучи конкретніше, у той час психолого-педагогічні методики, тести креативності й виявлення реального інтелектуального потенціалу учня, не кажучи вже про результати спостережень (часто їх просто ігнорували), принципово не набули завершеного значення. Найбільшою мірою компроміс відчувався на рівні класного колективу, де «нове» почало досить видимо співіснувати зі «старим», учителі, як і раніше, лишалися орієнтованими на, так би мовити, «середнього учня».

З огляду на такий досвід та прагнучи до більш ефективних результатів реформування освітнього процесу, вважаємо першочерговим завданням сучасної педагогіки створення набагато ліпших умов для розвитку саме індивідуальних здібностей обдарованих учнів. Потреба повернення до питання «попередньої селекційної роботи» для нас є очевидною, однак ця тема потребує окремої дискусії. Ми ж звертаємо увагу на безпосередньо педагогічну підтримку індивідуальності дітей, яку вдається виявити до й під час освітнього процесу. Щодо вибору, то мова йде про справді численні сфери життєдіяльності, у яких кожна дитина могла б бути успішною (професійна орієнтація на «природничників» і «гуманітаріїв» досить умовна й не повинна задовольняти практикуючих освітян).

І на цій основі заклад освіти покликаний будувати таку індивідуальну освітню траєкторію реалізації особистісного потенціалу учня, яка має сприяти максимальному розвитку його вроджених задатків та набутих умінь і навичок. У Законі України «Про освіту» логічно наголошено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [5]. Сприймаючи ці слова як певний дороговказ, усе ж важливо уточнити: акцент має бути зроблений не так на майбутньому, як на сьогодні, тобто «людина», про яку йдеться, це не той віртуально «позитивний дорослий», а нинішній підліток, нехай і неповнолітній, але з усіма правами й обов'язками, а головне – з самими статусом – Людина. Його всебічний розвиток насамперед передбачає повноцінне життя та діяльність уже тут і тепер, а не десь і колись. Зрозуміло, що в майбутньому всі надалі зазначені «імперативи» мають лише зміцнювати та посилювати такий життєвий алгоритм, а колективно (передусім національне як ще один

першопріоритет) не повинне зводити нанівець індивідуальне – інтелект, творчість, фізична натренованість.

Зазвичай системний підхід до діагностики, який у багатьох сенсах є вирашним, передбачає оцінку не лише інтелекту, а й мотиваційної, емоційної та комунікативної сфер учня. Відтак важливо щоразу визначити не лише рівень його обдарованості, а й її тип: академічну, творчу, лідерську тощо. Як справедливо зазначила О. Шевчишена, «підвищена увага до обдарованої дитини – закономірний відгук на соціальні замовлення, які обумовлені особливостями сучасного суспільства, зацікавленого у розвитку особистостей з яскраво вираженими інтелектуальними, творчими, комунікативними та лідерськими здібностями» [6, 159]. Єдиним уточненням, на яке наважуються автори, буде, напевне, думка, що сама по собі зацікавленість суспільства постає як певною мірою явище неоднорідне. Власне широкий людський загал як такий виявляє свою цікавість радше об'єктивно, як суб'єкт, котрий є «кінцевим споживачем» цієї своєрідної продукції, проте аж ніяк не суб'єкт, який покликаний креативно продукувати подібні замовлення. Тут ми однозначно натякаємо на підвищену роль / відповідальність освітянських еліт, до яких свідомо відносимо творчий контингент учительського корпусу. Вважаючи за доцільне, принагідно ще раз наголошуємо, що на сучасному етапі трансформації українського суспільства, так чи так усієї світової спільноти ставлення до учня як індивіда кардинально змінюється. Проблема лише в тому – учитель адаптується до нових реалій чи намагається працювати на випередження? Зрозуміло, що всім суб'єктам освітнього середовища потрібно працювати над створенням (оптимізацією, удосконаленням) адекватного психолого-педагогічного середовища для обдарованих підлітків. Це дуже складне завдання, з огляду на обставини життя та навчання окремо взятого індивіда. Якщо, скажімо, у третини й більше учнів класу батьки розведені, виховання на засадах сімейних традицій видається проблемним, проте, радше специфічним, чим неможливим чи небажаним. Такою ж мірою універсальним можна вважати послідовне та системне формування таких учнів як «повноцінних суб'єктів соціального й професійного життя» [7]. Виходячи з таких міркувань, окремої уваги, на наше переконання, заслуговують (як потенційно всі обдаровані) старшокласники. В умовах нинішньої підготовки до впровадження профільної школи ця категорія здобувачів середньої освіти потребує комплексного – «інформаційного, правового, організаційного, фінансового (матеріального), методичного, лінгвістичного, зрештою, кадрового забезпечення» [6, 159].

Безперечно, провідну роль у розвитку здібностей учнів гімназії №31 відіграють учителі. Це достатньо досвідчений освітянський колектив, 75% якого мають вищу категорію, а педагогічне звання «Учитель-методист» – 54%. Наразі в навчальному закладі працюють «Заслужений вчитель України», «Заслужений тренер України», доктор наук (професор), два кандидати наук (доценти). Щоправда, цей кадровий потенціал сам по собі ще не гарантує успіху. Важливою, а десь і ключовою, визначальною тут виступає його спроможність до перманентної адаптації в сучасні реалії, що змінюються надзвичайно динамічно. Настільки стрімко, що навіть захищені 20–10 років тому дисертації не гарантують учителям «спокійного життя». Потреба пристосування до викликів глобалізації та цифрової (інформаційної) революції потребує постійних змін, а головне – нових комунікативних практик, насамперед у взаємодії «учитель – учень». Саме педагоги покликані виявляти потенціал (через уважне спостереження, аналіз спілкування та успішності, розбір поведінки, її психологічного «наповнення»), максимально можливо індивідуалізувати навчання (адаптувати пізнавальні-випробувальні та контрольні-тестові завдання до рівня здібностей школярів, їхніх індивідуальних освітніх траєкторій), створювати умови для практичного використання проєктного навчання, дослідницької діяльності, участі в конкурсах, предметних олімпіадах (за потреби). В ідеалі потрібно проводити моніторинг – оцінювати динаміку розвитку учня та коригувати його освітньо-розвиваючий маршрут. Гармонійному розвитку особистості учня покликана сприяти співпраця з батьками. Досвід останніх років засвідчує зростання труднощів цього сегменту педагогічної діяльності, що спричинено вищезгаданими революційними змінами в суспільстві. Схоже часи, коли педагогічний колектив закладу освіти робив «ставку на реальну (моральну та матеріальну. – Авт.) підтримку... батьків не лише словом, а й ділом», лишився в минулому [8, 11]. Проте, це не повинно розчаровувати, зупиняти.

Гімназія №31 у Черкасах функціонує понад чверть століття. У 1986 р. вона була заснована в статусі загальноосвітньої середньої школи, у 1997 р. навчальний заклад було ліцензовано як загальноосвітню школу I–III ступенів №31 з гімназійними класами, а у 2001 р. школа офіційно отримала назву «Черкаська гімназія №31». Багаторічний педагогічний досвід виявився досить специфічним, позаяк він залежав від багатьох обставин, і чинник відбору за здібностями кращих (більш обдарованих) учнів, про що йшлося вище, був далеко не єдиним. До речі, нещодавній перехід комплектування учнівського контингенту за, так би мовити, «територіальним принципом», істотно підважив напрацьовані здобутки, десь мінімізував їх до стандартів «звичайної школи». Важливо на цьому наголошувати

чи ні – справа персональних уподобань, але автори вимушено констатують той факт, що чверть століття у стінах закладу освіти не було чути лайливих слів, а тепер вони, що називається, повертаються. І обставинами героїчного спротиву повномасштабному російському вторгненню, що триває четвертий рік, тут не все поясниш.

Важливим для розвитку обдарованої особистості (гімназиста) є формування в педагога відповідної компетентності. Її складовою варто визнати готовність та вміння залучати до своїх творчих проєктів накопичений досвід і новітні теоретичні узагальнення. Крім того, такий учитель повинен володіти здатністю до міждисциплінарної взаємодії, «методичною гнучкістю, неабияким емоційним інтелектом» [9, 346].

У гімназії активно застосовуються індивідуальні освітні траєкторії, програми менторства, дослідницькі проєкти, система портфоліо досягнень. Ці форми сприяють самореалізації учнів, розвитку в них критичного мислення, самооцінки та відповідальності.

Психолого-педагогічний супровід обдарованих учнів у гімназійному навчанні – своєрідна цілісна система роботи, де педагог є не лише носієм інформації та наставником, а й коучем, ментором, науковим керівником. Гіпотетично ефективна взаємодія педагога, психолога, батьків і власне самого учня створює передумови для повноцінного розвитку особистості, розкриття її вродженого та набутого потенціалу. З цієї проблеми існує численна історіографія, із відповідними поясненнями та рішеннями. Притримуємося думки, що одним із найефективніших підходів до вирішення завдань педагогічного супроводу обдарованої дитини є максимальна («подвійна») індивідуалізація цього процесу.

Провівши дослідження, автори пропонують такі попередні узагальнення. По-перше, обдарована молодь – це не якась абстрактна «соціальна дійсність», що за збігом обставин полегшує роботу вчителя. Виявлення та залучення до особливих технологій навчання здібних учнів, то лише перша фаза такої діяльності. Ба більше, вона позначається підвищеним рівнем відповідальності педагога й зазвичай виходить за межі його традиційного сумління (крім, очевидно, випадків геніальності). По-друге, позаяк обдаровані діти й підлітки ініціативні, наполегливі, (само)організовані, уміють брати відповідальність на себе, досить добре контролюють власну поведінку та емоції, проєктно-індивідуальна та інші творчі форми роботи з ними в сучасних умовах стають не виключенням, а нормою. Своє чергою, це потребує моделювання особливої індивідуальної траєкторії навчання; її основні компоненти – підвищена складність викладання, режим максимальної креативності, включно зі

своєчасною та якісною публічною презентацією результатів, відповідно – оптимальний розрахунок часу, сил і засобів. По-третє, творчість як процес із певною метою – це чи не завжди відносний результат, і тут підведення «гучних» підсумків із відзнаками, нагородами, надмірним пошануванням та звеличенням таїть відомі небезпеки. По-четверте, так звана «громадська думка» також може бути перешкодою творчої діяльності, адже вона зазвичай емоційна, «побудована» чи на надмірному ситуативному захопленні чи, навпаки, упередженні. По-п'яте, педагогічний супровід одарованого учня потребує вищої моралі, яка часто-густо є справді досконалішою за загальноприйнятї (зокрема й у педагогічному середовищі) етичні та естетичні норми. Парадокс чи ні, але інколи (можливо, справді рідко) учень (гімназист) може бути прикладом кращої за свого наставника поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмінський А. Григорій Ващенко – видатний педагог національного відродження України. Г. Г. Ващенко – видатний педагог національного відродження України. Зб. наук. пр. Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2003. С. 5–15.
2. Погрібний А. Лікуймо національну пам'ять. *Освіта*. 1995. 22 листопада. С. 2.
3. Ващенко Г. Г. Виховний ідеал : підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Т. 1. 3-тє вид. Полтава : Полтавський вісник, 1994. 191 с.
4. Інтерактивна психолого-педагогічна підтримка соціалізації обдарованих старшокласників : методичний посібник / М. С. Гальченко, К. А. Андросович, Л. І. Ткаченко, О. А. Ковальова, Л. М. Найдьонова. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. 136 с.
5. Кудлай О. В., Макарчук А. А., Білоусова Н. В. Теорія множинного інтелекту Говарда Гарднера у дидактичному контексті. *Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 131–135.
6. Шевчишена О. В. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини у загальноосвітньому навчальному закладі : науково-метод. посіб. Хмельницький : ОШПО, 2016. 237 с.
7. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : кол. моногр. / за ред. Р. О. Семенової. Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.
8. Присяжнюк Ю. Гімназія і час. *Джерела Духовності*. Черкаси : Вид. Чабаненко Ю., 2016. Чис. 1(4). С. 9–15.
9. Андросович К. А. Психологічні основи соціалізації обдарованої учнівської молоді в умовах сучасного соціуму : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.05. Київ, 2023. 405 с.

Наукове видання

**ОБДАРОВАНІСТЬ:
МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ
ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ
науково-практичного онлайн-семінару
22–26 травня 2025 року

Упорядники:
М. Ю. Мельник, В. М. Шульга

Відповідальність за достовірність матеріалів
несуть автори публікацій.

Підписано до опублікування: 3 червня 2024 року.
Умов.-друк. арк. 116,25. Електронне видання.

Видавництво Інститут обдарованої дитини НАПН України
вул. Січових Стрільців, 52-Д, м. Київ, 04053
тел./факс.: (044) 481-27-27

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру серія
ДК № 6081 від 14.03.2018 р.